

Αθήνα, 17 Ιουλίου 2017
Αριθ. Πρωτ. Φ. 1300.2/31550/2017
Πληροφορίες: Μαυρομάτη Ελευθερία
Παπαθανάσογλου Αντωνίνα
Πετούση Ντόρα
Ράππου Μαρία
☎ 2131306664 – 693

κ. Ιωάννη Τσιρώνη
Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
Αχαρνών 2
Τ.Κ. 10438, Αθήνα

**Θέμα: Προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη επί της σκοπούμενης τροποποίησης του ν. 4039/12
«Για τα δεσποζόμενα και τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς και την προστασία των ζώων από την
εκμετάλλευση ή τη χρησιμοποίηση με κερδοσκοπικό σκοπό».**

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Σε συνέχεια της από 07.07.17 συνάντησής μας στα γραφεία του Υπουργείου σας, κατόπιν σχετικής πρόσκλησής σας, σας αποστέλλουμε τις προτάσεις της Αρχής, κατ' άρθρο, για τα ζητήματα της συζητηθείσας τροποποίησης του ν. 4039/12, όπως ισχύει, με εστίαση στα ζητήματα της διαχείρισης των αδέσποτων ζώων συντροφιάς. Επισημαίνουμε ότι οι θέσεις και προτάσεις της Ανεξάρτητης Αρχής έχουν αποτυπωθεί και στα υπ' αριθμ. πρωτ.: Φ. 1300.2/7380/17.02.17 και Φ.1300.2/24032/02.06.17 έγγραφα του Συνηγόρου του Πολίτη προς τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΑΑΤ.

ΑΡΘΡΟ 2

Κατά την παρ. 2 του ν. 4039/12 «*Αρμόδιες Αρχές Εφαρμογής και Ελέγχου των κανόνων προστασίας των ζώων και του συστήματος της σήμανσης και της καταγραφής των ζώων συντροφιάς και των ιδιοκτητών τους ορίζονται οι Διευθύνσεις Κτηνιατρικής της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειών, οι Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Περιφερειακών Ενοτήτων της Χώρας και οι κτηνιατρικές υπηρεσίες των Δήμων και όπου αυτές δεν έχουν συσταθεί τα Γραφεία Γεωργικής Ανάπτυξης του οικείου Δήμου*». Σχετικά με τα ζητήματα της ορθής λειτουργίας καταφυγίων αδέσποτων ζώων κρίνεται σκόπιμο ο έλεγχος να πραγματοποιείται απευθείας από τις κεντρικές υπηρεσίες του ΥΠΑΑΤ, ώστε σε περιπτώσεις διαπίστωσης παρανομιών και μη ορθής λειτουργίας, να αίρονται οι σχετικές άδειες και να καθορίζονται οι χώροι που θα μεταφερθούν τα αδέσποτα ζώα.

ΑΡΘΡΟ 4

Στο άρθρ. 4 του ν. 4039/12 προβλέπεται η δημιουργία διαδικτυακής ηλεκτρονικής βάσης σήμανσης και καταγραφής των ζώων συντροφιάς και των ιδιοκτητών τους στη Διεύθυνση Πληροφορικής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η καταχώριση πραγματοποιείται από τους κτηνιάτρους και είναι υποχρεωτική για κάθε ζώο συντροφιάς.

Δεδομένου ότι το πρόβλημα των αδέσποτων ζώων πηγάζει, σε μεγάλο βαθμό, από τη μη ορθή διαχείριση/ φροντίδα των δεσποζόμενων ζώων κρίνεται αναγκαίο κάθε Δήμος, ο οποίος είναι και αποκλειστικά υπόχρεος για τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων, να έχει απευθείας πρόσβαση στη διαδικτυακή βάση του ΥΠΑΑΤ, ώστε να είναι ενήμερος τόσο για τον αριθμό των δεσποζόμενων όσο και των αδέσποτων ζώων της περιοχής του, όπως αυτά έχουν καταγραφεί από τους κτηνιάτρους, επί σειρά ετών, στη βάση δεδομένων.

Περαιτέρω, είναι επιβαλλόμενη η πρόβλεψη κυρώσεων, κατόπιν σχετικών ελέγχων, στους κτηνιάτρους που αποδεδειγμένα δεν προβαίνουν στην καταχώριση των στοιχείων των ζώων στην διαδικτυακή βάση του ΥΠΑΑΤ.

Σύμφωνα με την παρ. 3 του εν λόγω άρθρου «*Ο Ο.Τ.Α., προκειμένου να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα και λειτουργία των υποδομών του, που σχετίζονται με τη διαχείριση αδέσποτων και δεσποζόμενων ζώων, δύναται να επιβάλει, μετά από απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ανταποδοτικό τέλος, το οποίο δεν μπορεί να ξεπερνά το ποσό των τριών (3) ευρώ, ανά σημεινόμενο ζώο. Το προαναφερθέν τέλος εισπράττεται και εντός τριάντα (30) ημερών αποδίδεται στον οικείο Ο.Τ.Α., από τον κτηνίατρο που διενεργεί την πράξη της σήμανσης και καταγραφής του ζώου στη Διαδικτυακή Βάση Δεδομένων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων*». Η Αρχή προτείνει να μην είναι δυνητική, αλλά υποχρεωτική η καταβολή του συγκεκριμένου τέλους στους Δήμους, με αντίστοιχη τροποποίηση της διάταξης, προκειμένου να δημιουργούνται έσοδα για τη διαχείριση και ευζωία των αδέσποτων ζώων κάθε Ο.Τ.Α.

ΑΡΘΡΟ 8

Στο άρθρ. 8 του ν. 4039/12 προβλέπεται η δυνατότητα φιλοξενίας αόριστου αριθμού ζώων στα διαμερίσματα πολυκατοικιών, όπως και στις λοιπές κατοικίες. Δεδομένου ότι παρατηρούνται φαινόμενα δημιουργίας παράνομων κέντρων προσωρινής φιλοξενίας ζώων ή παράνομων εκτροφείων, σε συνάρτηση με το γεγονός ότι οι υγειονομικές διατάξεις καθώς και οι διατάξεις περί κοινής ησυχίας, είναι ιδιαίτερα δυσχερές να τηρηθούν όταν υπάρχει μεγάλος αριθμός ζώων, η Αρχή κρίνει ότι είναι αναγκαίο να υπάρξει περιορισμός ως προς τον μέγιστο αριθμό των ζώων από την κείμενη νομοθεσία, με κριτήρια βάσει του είδους του ζώου και τον τύπο της κατοικίας (πολυκατοικία ή μονοκατοικία).

ΑΡΘΡΟ 9

Το άρθρ. 9 παρ. 1 προβλέπει την ευθεία υποχρέωση των Δήμων να μεριμνούν για την περισυλλογή και διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς. Σύμφωνα με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου, για τον ανωτέρω σκοπό, κάθε Δήμος ή όμοροι ή συνεργαζόμενοι Δήμοι ιδρύουν και λειτουργούν δημοτικά ή διαδημοτικά κτηνιατρεία και καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς επιτρεπομένης της συνεργασίας με ενδιαφερόμενα φιλοζωικά σωματεία και ενώσεις ή και εθελοντές φιλόζωους σε ιδιόκτητους ή μισθωμένους ή παραχωρούμενους από το Δημόσιο, την Περιφέρεια ή από ιδιώτες χώρους. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται το είδος και ο αριθμός των εγκαταστάσεων και των οχημάτων, καθώς και η εμπειρία του ανθρώπινου δυναμικού, που πρέπει να διαθέτουν οι φιλοζωικές ενώσεις και τα σωματεία, για

την άσκηση των ανωτέρω αρμοδιοτήτων. Κατόπιν έρευνας της Αρχής δεν προκύπτει να έχει εκδοθεί η συγκεκριμένη Υπουργική Απόφαση, η οποία είναι σαφώς επιβεβλημένη για οποιαδήποτε εμπλοκή των φιλοζωικών οργανώσεων σε περίπτωση συνεργασίας με τους Δήμους.

Από την ανωτέρω διάταξη συνάγεται ότι οι Δήμοι δε διαθέτουν τη διακριτική ευχέρεια, αλλά υποχρεούνται να προβαίνουν σε ίδρυση δημοτικών ή διαδημοτικών κτηνιατρικών και καταφυγίων αδέσποτων ζώων. Αυτά μπορούν να στεγαστούν σε δημοτικούς ή δημόσιους (παραχωρημένους από την Περιφέρεια ή το Δημόσιο) ή και ιδιωτικούς χώρους. Στην παρ. 4 του αρθρ. 9 του ν. 4039/12, εντούτοις, προβλέπεται ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς μπορούν να οδηγούνται και σε ιδιωτικά κτηνιατρεία που διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή. Σε συνέχεια του άρθρου 9 του ν. 4039/2012 (όπου προβλέπεται η δυνατότητα οικονομικής ενίσχυσης των Δήμων προκειμένου να καταστεί εφικτή η υλοποίηση των δομών αυτών) και της παρ. 15 του άρθρου 46 του ν. 4235/2014, εκδόθηκε η ΚΥΑ 2202/75660/2016 με θέμα: «Καθορισμός των προϋποθέσεων και της διαδικασίας χρηματοδότησης Δήμων και Συνδέσμων Δήμων για τη λειτουργία καταφυγίων αδέσποτων ζώων συντροφιάς και για την υλοποίηση των ενεργειών διαχείρισης τους και έγκριση των σχετικών πιστώσεων έτους 2016». Ωστόσο, με αυτή την απόφαση δεν εντάχθηκαν στις επιλέξιμες δαπάνες εκείνες που αφορούν την κατασκευή νέων καταφυγίων ζώων ή νέων δημοτικών ιατρείων. Οι δαπάνες που μπορούσαν να καλυφθούν το 2016 αφορούσαν τη βελτίωση ήδη υφιστάμενων καταφυγίων και ιατρείων. Περαιτέρω, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν οι Δήμοι οφείλουν πρώτα να προβούν αποδεδειγμένα στις καθορισμένες ενέργειες και δαπάνες και το ΥΠΑΑΤ, αφού εξετάσει τους φακέλους, έχει τη διακριτική ευχέρεια να εγκρίνει ή μη την αιτηθείσα χρηματοδότηση. Το γεγονός αυτό σε συνάρτηση με την οικονομική κρίση στη χώρα, δυσχεραίνει, μεταξύ άλλων, την επιτυχημένη εφαρμογή της νομοθεσίας περί δημιουργίας καταφυγίων αδέσποτων ζώων. Αξίζει να σημειωθεί ότι το α. 22 παρ. 5 του ν. 4039/12 ορίζει την υποχρέωση δημιουργίας και λειτουργίας των καταφυγίων σε όλους του δήμους εντός διετίας.

Από τις αναφορές που έχουν κατατεθεί στην Αρχή προκύπτει ότι ελάχιστοι Δήμοι έχουν κατορθώσει να προβούν στην κατασκευή καταφυγίου και είναι μεμονωμένες οι περιπτώσεις ίδρυσης διαδημοτικών καταφυγίων. Σημαντικός λόγος που προβάλλεται από τους Δήμους για την αδυναμία υλοποίησής τους, είναι το μεγάλο κόστος αφενός κατασκευής και συντήρησης και η έλλειψη κατάλληλων χώρων αφετέρου. Οι χρηματοδοτήσεις, που μέχρι σήμερα είχαν χορηγηθεί, εφόσον πραγματοποιούνταν πρώτα όλες οι επιλέξιμες δαπάνες από τους Δήμους, φαίνεται να μην μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες των Δήμων, δεδομένου ότι το κόστος είναι συγκεντρωτικά μεγάλο και δεν υπάρχει η δυνατότητα χρηματικής κάλυψης του εγχειρήματος.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι η διάταξη περί υποχρέωσης των Δήμων για τη δημιουργία καταφυγίων αδέσποτων ζώων καθίσταται ανεδαφική. Ως εκ τούτου, ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει την απαλοιφή της σχετικής περιοριστικής υποχρέωσης ίδρυσης καταφυγίων υπό τον όρο ότι, σε περίπτωση που δεν δύναται ο Ο.Τ.Α. να μεριμνήσει για την ίδρυση δικού του καταφυγίου, να υποχρεούται, ανά σαφώς καθορισμένα χρονικά διαστήματα εντός του έτους, να περισυλλέγει και να αποστέλλει, μετά τη σύναψη των απαιτούμενων συμβάσεων, τα αδέσποτα ζώα είτε σε ήδη υφιστάμενα στην επικράτεια διαδημοτικά καταφύγια είτε σε ιδιωτικά κτηνιατρεία που να διαθέτουν αποδεδειγμένα τις κατάλληλες υποδομές. Το μέτρο αυτό προτείνεται δεδομένου ότι οι δαπάνες για την ίδρυση ενός καταφυγίου είναι κατά πολύ υψηλότερες από αυτές που απαιτούνται για τη σύναψη σχετικών συμβάσεων για τη φροντίδα και προσωρινή παραμονή συγκεκριμένου αριθμού ζώων σε ήδη υφιστάμενες δομές.

Στο σημείο αυτό προτείνεται να εξεταστεί από το Υπουργείο σας το ενδεχόμενο πρόβλεψης ειδικού τέλους κατά την αγορά προϊόντων για ζώα συντροφιάς, από τα σχετικά καταστήματα πώλησης, προκειμένου να δημιουργούνται επιπλέον έσοδα, τα οποία να αποδίδονται στους οικείους Δήμους, με σκοπό να στηρίζουν τα προγράμματα διαχείρισης αδέσποτων ζώων.

Με την παρ. 12 του εν λόγω άρθρου προβλέπεται ότι «Σε κάθε Δήμο συγκροτείται με απόφαση του Δημάρχου πενταμελής επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος διαχείρισης αδέσποτων ζώων συντροφιάς, τα δύο μέλη της οποίας ορίζονται από τα φιλοζωικά σωματεία και τις ενώσεις που λειτουργούν νόμιμα και που εδρεύουν στο Δήμο ή στην οικεία Περιφερειακή Ενότητα». Δυστυχώς, κατά τον χειρισμό υποθέσεων έχει παρατηρηθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις δεν έχει συγκροτηθεί η πενταμελής επιτροπή με αποτέλεσμα να μην υφίσταται συντονισμός και έλεγχος του προγράμματος διαχείρισης των αδέσποτων ζώων. Στις περιπτώσεις που είναι δυσχερής η σύσταση της πενταμελούς επιτροπής προτείνεται να απαιτείται μικρότερος αριθμός μελών, όπως για παράδειγμα ένας εκπρόσωπος από φιλοζωικά σωματεία. Επίσης, εάν δεν ευρίσκεται εκπαιδευτής σκύλων το μέλος αυτό να παραλείπεται εντελώς, δεδομένου ότι η νομοθεσία ήδη προβλέπει ότι σε περίπτωση που δεν υπάρχει εκπαιδευτής αυτός αντικαθίσταται από εκπρόσωπο του Δήμου.

Η πρόβλεψη επιβολής προστίμων στους Δήμους, σύμφωνα με την παρ. 2 του αρθρ. 9 του ν. 4039/12 και το αρθρ. 12 του ν. 604/77 προκύπτει να αναφέρεται μόνο στη μη ορθή λειτουργία των καταφυγίων, ενώ δεν προβλέπονται κυρώσεις στους Δήμους όταν δεν μεριμνούν για την ευζωία των αδέσποτων. Τονίζεται ότι κυρώσεις επιβάλλονται στους ιδιώτες που παραμελούν τη φροντίδα των ζώων τους, οπότε σε λογική συνάφεια και εάν το αξιολογικό κριτήριο που ενδιαφέρει είναι ο σεβασμός και η προστασία των ζώων στο σύνολό τους, τότε θα έχρηζε η ύπαρξη αντίστοιχων διατάξεων για τους Δήμους.

Επί αυτής της βάσης, και δεδομένου ότι η επίτευξη ευζωίας των αδέσποτων δεν συναρτάται πάντα με οικονομικές επιβαρύνσεις, αλλά απαιτεί ενεργοποίηση των προβλεπόμενων δομών και συνεπή εφαρμογή των διατάξεων, η Αρχή κρίνοντας ότι το ζήτημα αυτό αφενός αφορά τον σεβασμό της ζωής των ζώων και αφετέρου την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας των πολιτών, θεωρεί ότι, στο πλαίσιο ελέγχου της εφαρμογής της νομοθεσίας από το ΥΠΑΑΤ, ενδείκνυται η επιβολή κυρώσεων στους Δήμους, οι οποίοι, επανειλημμένα και αποδεδειγμένα δε μεριμνούν για τα αδέσποτα ζώα της επικράτειας τους (πχ. δεν περισυλλέγουν, δεν προβαίνουν στην καταγραφή και στείρωση, δεν συστήνουν την αρμόδια επιτροπή κτλ.).

ΑΡΘΡΟ 21

Το εν λόγω άρθρο προβλέπει τις διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται για παράβαση των διατάξεων του ν. 4039/12. Συγκεκριμένα ορίζεται ότι: «Κατά τη διαπίστωση της παράβασης βεβαιώνεται επί τόπου από το αρμόδιο όργανο το προβλεπόμενο διοικητικό πρόστιμο και αντίγραφο της βεβαίωσης της παράβασης αποστέλλεται στην κτηνιατρική υπηρεσία του κατά τόπον αρμόδιου Δήμου και όπου αυτή δεν έχει συσταθεί στο Γραφείο Γεωργικής Ανάπτυξης του Δήμου ή στη Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της οικείας Περιφερειακής Ενότητας, για την επιβολή του βεβαιωθέντος προστίμου». Σύμφωνα με το άρθρ. 1 εδ. ιδ) «Αρμόδια όργανα για τη βεβαίωση των παραβάσεων είναι τα όργανα που τις διαπιστώνουν κατά την άσκηση των ελεγκτικών καθηκόντων τους και συγκεκριμένα οι υπάλληλοι της Ελληνικής Αστυνομίας, της Δασικής Υπηρεσίας, των Τελωνείων, των Σταθμών Υγειονομικού Κτηνιατρικού Ελέγχου (ΣΥΚΕ), του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και οι ιδιωτικοί φύλακες θήρας των κυνηγετικών οργανώσεων». Στο σημείο αυτό τονίζεται ο ιδιαίτερα σημαντικός ρόλος των Δασικών Υπηρεσιών σε περιοχές της ελληνικής υπαίθρου, δεδομένου ότι πλέον μετά τη μετάταξη του προσωπικού της Αγοφυλακής στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις για τη στελέχωση των δασικών υπηρεσιών, οφείλουν αυτές να ασκούν πλήρως τα καθήκοντα εκ της δασικής νομοθεσίας και τα καθήκοντα που προβλέπονται στο αρθρ. 21 του ν. 3938/11 και αφορούν το αγροτικό περιβάλλον. Ως εκ τούτου, είναι σκόπιμο να υπάρξει συντονισμός και συνεργασία των εν λόγω ελεγκτικών οργάνων, με βάση ένα κοινό πρωτόκολλο που πρέπει να δημιουργηθεί, υπό τη μορφή οδηγιών, για την αντιμετώπιση και τον χειρισμό περιστατικών αδέσποτων ζώων. Επισημαίνεται ότι σε οιαδήποτε διαχείριση πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι σχετικές διατάξεις περί λυσσώποπτων ζώων.

Εκτός των ανωτέρω, από την εμπειρία της Αρχής παρατηρείται ότι οι εν λόγω διατάξεις έχουν εφαρμοστεί σε ελάχιστες περιπτώσεις και ως εκ τούτου απαιτείται έρευνα για τον τρόπο της, κατά το δυνατόν, βέλτιστης ενεργοποίησης επιβολής των διοικητικών κυρώσεων από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα στο πλαίσιο άσκησης των λοιπών αρμοδιοτήτων τους, λαμβανομένου υπόψη του ελλειπούς, σε αρκετές περιπτώσεις, προσωπικού στελέχωσης των υπηρεσιών και των αυξημένων αρμοδιοτήτων τους. Στα αρμόδια ελεγκτικά όργανα είναι αναγκαίο να συμπεριληφθεί ρητά και η Δημοτική Αστυνομία, όπου αυτή υφίσταται. Προκειμένου να υπάρξει οικονομική ενίσχυση των Δήμων για τη διαχείριση και προστασία των αδέσποτων ζώων, προτείνεται η απευθείας είσπραξη των προστίμων από τους Ο.Τ.Α.

Ευχαριστώντας σας για το ενεργό ενδιαφέρον σας για το συγκεκριμένο ζήτημα και για την αγαστή συνεργασία με τις υπηρεσίες του Υπουργείου σας, παραμένουμε στη διάθεσή σας για περαιτέρω συνεργασία και συνδρομή.

Με τιμή

Ανδρέας Ι. Ποττάκης

Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
Και Τροφίμων
Γενική Διεύθυνση Βιώσιμης Ζωικής
Παραγωγής και Κτηνιατρικής
Διεύθυνση Προστασίας των Ζώων
Φαρμάκων & Κτηνιατρικών Εφαρμογών
Βερανζέρου 46
Τ.Κ. 10438 Αθήνα

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης
Και Τροφίμων
Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών
Μενάνδρου 22
Τ.Κ. 10552 Αθήνα